

6. Manifestum pariter errorem errant, (2) Quidcumque cum Johanne Piscatore, Calvinistâ Herbornensi, stant, Christum Solâ Obedientiâ Passivâ sive Mortis, uti vocant, pro nobis satisfecisse; Obedientiam verò Activam, quam Vite nominant, Christum non pro nobis, sed pro se, tanquam Creaturam DEI, & oriundum ex familiâ Abrahami, præstisſe. Quippe hæc opinio, (1) Fini & Incarnationis & Officii Christi, è diametro repugnat, ut patet, Matth. 5. v. 17. Rom. 3. v. 25. Ibidem 5. v. 19. Cap. 10. v. 4. Gal. 4. v. 4. (2) Est ab ipso etiam Calvino refutata, tanquam in Ecclesiâ Christi nunquam recepta, atque ob id etiam in Synodo Gallicanâ Wappenensi damnata. Quod autem Scriptura hinc inde Christi Passioni, Morti, Sanguini, Crucis, non verò Vite ipsius Sanctitati, Meritum Salutis nostræ assignat; Id propterera fit, quia in illis Obedientia Christi Servilis precipua pars, adeoque ultima consummatio est, Joh. 19. v. 30. Phil. 2. v. 8. Inde autem, per Vitium Consequentia, Obedientia vite Christi excludenda non est, sed magis includenda & præsupponenda. Confer B.D. Balduinum ad Rom. 3. part. 3. qvæst. 7. Et de Obedientiâ Christi, Activâ & Passivâ simul, ad Gal. 4. v. 4. idem Balduinus hæc annotat: *Factus est Christus sub Lege quatuor modis.* (1) *Quia natus est ex populo Subjecto Legi, seu scante politiâ Mosaicâ, & sic fuit Sub Lege Politicâ.* 2. *Quia fuit Circumcisus: sic erat sub Lege Ceremoniali.* 3. *Quia per omnia Legi Mosaicæ fuit Subjectus in omni vita sua: Sic fuit sub Lege Morali.* 4. *Quia Subjectus fuit Pœnis Legis, quæ nobis debebantur.* Etiam hoc modo fuit sub Lege Morali. Et hic modus nostra emancipationis esse debuit: Nam per Obedientiam suam Activam & Passivam, Legi perfectè præstitam, nos ab observatione Legum Ceremonialium, à rigore, terrore & damnatione, Legum etiam Moralium liberavit. tantum de Obedientiâ.

7. VICTORIA CHRISTI (Meriti ejus Pars altera) est
*etius, qvo Diabolum, Infernum, Peccatum & Mortem, alios qve
 Victoria Christi hostes superavit, ad eternam nostri vitam & Gloriam, 1. Corinth.
 quid sit;* 15. v. 55. Phil. 3. v. 21. Mortem superavit ferendo, Peccatum
*Eius Fru- satisfaciendo, Diabolum spoliando, & pradam e manibus ejus
 cus: eriendo. Hujus Victoriae perfectio & manifestatio est in Ex-
 altatione. Ubi Victoria hujus observandus est, & Fructus
 qvâ Homines, & Triumphus, qvâ Christum ipsum, Hominesq; e-
 jus Merito innitentes fide. FRUCTUS iste manavit (1) Ad Dor-
 mientes in Sepulcris, qvibus Vita, Gloria, Victoria evenit ;
 Ceu Matth. 27. v. 52, seq. Monumenta aperta sunt, & multa
 corpora Sanctorum, qvi dormierant, surrexerunt : Et exentes
 e monumentis post resurrectionem, venerunt in Sanctam Civitatem,
 apparueruntque multis. (2) Ad Vivos adhuc spirantes ac speran-
 tes, qvibus dona ac bona Christus emeruit deditque, Psalm. 68.
 v. 19. Eph. 4.v. 8. (3) Ad Beatos, qvi in Paradiso felicitatis vi-
 vunt, istisq; beneficiis partim sunt donati, partim in ultimâ die do-
 nabuntur, 1. Corinth. 15. v. 42, seqq. ibidem 1. v. 7. Tit. 2.
 v. 13. TRIUMPHUS est, (a) De Regno Infernali; cum Christus Rex noster Serpentem ac Draconem Stygium duxit Capti-
 vum, Psalm. 68. v. 19. Eph. 4.v.8, seqq. & IESU nomine auditio,
 Spiritus infernales cum tremore & horrore fugiunt, Act. 8. v. 7.
 & nobiscum est Immanuel, Esa. 8. v. 10. (b) In Regno Ter-
 restri; qvando se iis, qvibuscum pro libitu ac dispensatio-
 ne conversatus est, redivivum ostendit, ac spolia, qvæ adve-
 xit, largiter distribuit. Ex qvâ Victoria accrevit, tum Le-
 titia, ut Discipulis piisque Mulieribus, Luc. 24. v. 41, 52.
 tum Tristitia, ut Judæis incredulis, Marth. 28. v. 11. Qui
 dubio procul ubique qvæsiverunt Dominum, at non invenerunt.
 Ut enim qvingvaginta viri ad querendum Eliam Prophetam
 missi, non tamen invenerunt, 2. Reg. 2. v. 17. ita Judæi o-
 mnia loca scrutando, ad inveniendum Christum, operam &
 oleum*

oleum perdiderunt. (γ) In Regno Cœlesti; ob vivificationem 147
& glorificationem Filii, Esa.53. v. 8. Joh. 16. v. 14. Ibidem 17. v. 5.
Sicut enim Angeli, Christo in mundum nato valde gavisi sunt,
Luc. 2. v. 13. Ita Christo per resurrectionem in gloriam translato,
Apoc. 5. v. 12, seqq. Angeli cum animabus beatis canut ēπινί-
xioν. Gaudent Angeli super uno peccatore resipiscente, Luc. 15. v. 10.
tantò latantur prolixius, cùm in Christo omnia sunt reconcilata,
sive que in terris, sive que in cœlū sunt, Colos. 1. v. 20. Quam-
vis igitur Triumphus Virtualis & Meriti fuit in Morte, & in
Cruce, in quā Christus dicitur exaltari & extolli, Joh. 3. v. 14.
non situ & loco tantum, sed etiam virtute & merito; Actualis
tamen Triumphus, qvoad statum, non fuit in humiliatione, sed
in exaltatione. In Cruce triumphavit Christus, tanquam in Cam-
po victoria: in exaltatione verò, quasi in Sellâ Regiâ & Curru
triumphali. Gloria hujus triumphi, fuit Commutatio humilis forme
Servi in Cœlestem Majestatem, Phil. 2. v. 9. qvoad Naturam di-
vinam, fuit Manifestatio illius Majestatis activa; qvoad Naturam
humana, receptio realis, cū actionibus divinis ex illâ manantibus.

8. De his conferatur B.DN. D. Danhawerus, Hodosoph.
Phænom. VIII. Lit. P. ubi sic inquit: *Christus Rex est Indutus*
victoriâ ἐπειρωτοῖσι, ut qui per mortem destruxerit robur Sa-
tane (non igitur fuit sub mortis dominio) Invincibilis in ipsâ
morte, Hebr. 2. v. 14. Act. 2. v. 24. ἀρχηγὸς τῆς ζωῆς, Act. 3.
v. 15. Unde τὸ ἦν ἐπι, Rom. 6. v. 9. simpliciter negat. Ole. 13. v. 14.
ἐ potestate Inferni redimam eos, à morte redimam eos; ero mors tua,
O mors: ero morsus tuus, inferne. Cui in N. Testamento respon-
det ille locus, qui exstat, I. Corinth. 15. v. 54. τότε γυνήσται ὁ
λόγος ὁ γεγενμένος. Καπωδη ὁ Γάλας. εἰς νῦν οἱ πᾶσι σὺ,
Γάλαξ, τὸ κέντρον; πᾶσι σὺ, ἄδη, τὸ νῦν; Videſis ibidem le-
quentia. Modum simul Victoria indigitat ibi circa finem,
Advertendum hic, inquiens, Victoria Christi non fuisse Bellicam,
ri ἐ armis peraltam; potuiffet enim XII. Legiones Angelorum

adhibere, Matt. 26. v. 53. Sed juridicam, cum mortem fecit atque
 σωτηριν, Rechtlos. Per justitiam natus est Satan, ut raptor vim
 & potentiam in Hominem in regno Satanicō; Sed hanc potentiam
 Christus fregit, justitia satisfaciendo: Ideo vicit, sicut Daniel in
 θεονομαχίᾳ: per Obedientiam & preces vicit, Mortemq; exarmavit.
 Deinceps de Triumpho, Lit. Q. Triumphus rotuplex est, quotuplex
 Regnum, cui se Victorem sicut, nempe tergeminus: Primus exhibi-
 bitus in Descensu ad inferos, qui est Christi vivificati vera ac realis,
 Corpori tamen glorioſo consentanea, abitio triumphatrix, in
 loca ipsa terra inferiora, h.e. in Carcerem infernalem; instituta
 ad ostensionem Victoriae, prædicationem Legalem in damnatos, E-
 pinicii declarationem. Lit. R. Alter Triumphus in terrā peractus
 per Resurrectionem, quā Christus ē mortuis resuscitatus est, &
 primogenitus mortuorum verissimè tertio die in vitam revocatus,
 secundum carnem glorificatam, ac ordinariè in statu gloriae confis-
 cutam, οἰκουμενῶς variū se παρηγόριοι suis discipulū vivum sicut
 in confirmationem patis, fraternitatis, gaudii ac spei vive. Lit. S.
 Tertius Triumphus ad Calices factus, est Ascensio in Cælum (non
 solum Faticinis, Psalm. 47. v. 6. Psalm. 68. v. 19. Zach. 14. v. 4.
 & Typis adumbratus, Enoch, Eliae, & summi Sacerdotis, Levit. 16.
 v. 2. Hebr. 9. v. 24. Sed & illustri Visione, Dan. 7. v. 9, seqq.) quā
 Christus resuscitatus secundum Humanitatem, verē, realiter, & per
 οἰκουμενῶς, localiter usque ad nubem, & gloriōse ē terrā evelitus
 est ad cælum. Primum Commune beatorum, deinde Proprium so-
 lius DEI, ut hostibus triumphatis omnia impleret, reseraret clausum
 Paradisum, & appareret Advocatus noster coram DEO, ac
 dona conferret hominibus.

9. Hæc omnia summatim recenset quoque B. D. Hun-
 nius, Comment. ad Colos. 2. v. 15. ubi scribit: Victoriam
 Christi, quā superavit generis humani hostes, nosque ex illorum
 servitute potenter emancipavit & asseruit, similitudine triumphi ex-
 ornatam Apostolus proponit. Et ibidem post pauca: Ab hac
 ergo magnifica & augusta pompa triumphali petitā similitudine,
 Paulus Christi Servatoris Victoriam illustrat, commemorans, Ccri-
 stus

149

stum cum Principatibus & potestatibus inferorum, diabolis, infer-
sissimis humani generis hostibus, non tantum dimicasse tempore
Passionis suæ. sed eosdem quoque vici ac debellasse potentissime,
in die gloriose suæ resurrectionis, & in cœlos ascensionis, omnique
eos armaturā, omni in nos potestate exsuisse, atque sic expoliatos
nunc ducere captivos, deq; illis palam triumphum agere longè splendi-
dissimum, idque per Semetipsum, id est, propriâ sua virtute.
Hinc L. C. X. observat ista; De Victoria & Triumpho ducis
ac precursoris JESU Christi, qui cum hostibus nostris, peccato,
morte, Satanâ, adeoque cunctis Principatibus inferorum, dimi-
cavit solus, ut ex gentibus vir non esset cum eo, Esa. 63. v. 3.
Nec dimicavit modo, sed etiam potentissime debellavit ac vicit eos,
cum putaretur ab illis victus & aeternum absorptus. In cruce
namque moriens, peccatum quidem expiavit, mortem autem no-
stram moriendo absorpsit in Victoria, Esa. 25. v. 8. 1. Corinth.
15. v. 54. Satanam, fortem illum armatum, fortior ipse supera-
vit, ac spolia divisit, Luc. 11. v. 22. Quin per Infernum atque
Sepulcrum perrupit, educens per Sanguinem Testamenti vincitos
suos ex lacu, in quo non erat aqua, Zach. 9. v. 11. Adeoque
sempiternam Captivitatem in triumpho captivam duxit, Psalm.
68. v. 19. Eph. 4. v. 8. Et ad cœlos Ascendens in dextrâ divine
Majestatis confedit, Subjectis sibi Principatibus ac Potestatibus, ad-
eoque universis, quæ vel in hoc, vel futuro seculo nominantur.
Hujus late Victoria glorioissimique Triumphi participes sumus
& Nos, per Fidem in illum: Ut quemadmodum ipse Morti mors,
& Inferno pestis fuit, Ose. 13. v. 14. Sic & Nos aliquando Ipsius
virtute simus de cunctis hostibus Triumphaturi in omnem per-
petuitatem. Quando nimur implebitur sermo, qui scriptus est:
Absorpta est mors in victoriam. Ubituus, mors,
aculeus? ubitua, Inferne, victoria? Gratia autem
DEO, qui dedit nobis victoriam per JESUM Chri-

150 stum, Dominum nostrum, i. Corinth. 15. v. 54, 55, 57.
Videsis Balduinum, de Christi Victoria & Triumpho, Com-
ment. ad Colos. 2. v. 14, 15. Eph. 4. v. 8.

Partes
Meriti
Christi
alienæ
& insuf-
ficiens,

10. De Partibus Meriti Christi, partim Alienis, partim In-
sufficientibus, quas Photiniani statuunt, Quæstiones subne-
ctuntur loco coronidis sequentes, quatenus certos Satis-
factionis Christi Effectus respiciunt. Sunt autem Effectus Sa-
tisfactionis Christi; Vel Privativi, ut appellant, ceu liberatio
ē manu inimicorum, Luc. 1. v. 74. atque ab irâ venturâ,
1. Thess. 1. v. 10. Mortis abolitio, Hebr. 2. v. 14. Destructio
operum Diaboli, 1. Joh. 3. v. 8. Redemptio ab execratione
Legis, Gal. 3. v. 13. Peccatorum nostrorum purgatio & e-
mundatio, Hebr. 1. v. 3. Redemptio à conversatione vanâ, 1.
Petr. 1. v. 18. Exemptio à præsenti seculo, Gal. 1. v. 4. Em-
tio ex terrâ & hominibus, Apoc. 14. v. 3, 5. Vel Positivi, ut
Reconciliatio cum DEO, Rom. 5. v. 10. Eph. 2. v. 16. Colos. 1.
v. 20. Placatio DEI, Rom. 3. v. 25. Pacificatio, Eph. 2. v. 14.
Salvatio, Luc. 1. v. 71. Act. 4. v. 12. Redemptio, Gal. 3. v. 13.
1. Corinh. 6. v. 20. Ibidem 7. v. 23. 2. Petr. 2. v. 1. &c. Hinc
igitur Christus appellatur SALVATOR, ab effectuum sive functio-
num ejusmodi Fine, nempe Salutis Acquisitione & communica-
tione; MEDIATOR autem, à Modo præstandi hunc Finem, 1. Tim.
2. v. 3, 5. Hebr. 8. v. 6. sicut ἔγγονος sive Sponsorem vocat Apo-
stolus, Hebr. 7. v. 22. §. Verum contrà Photiniani, Christum
faciunt tantum Redemptorem Metaphoricum, Mediatorem Meto-
nymicum, & Servatorem planè equivocum; Ideo sic dictum,
sive quod Vitam salutis annunciarit vel confirmarit, sive quod
Exemplo Imitationis aut facto Resurrectionis eam nobis ostenderit,
sive quia inter DEUM & homines egerit internuncium, aut
tandem Vitam nobis eternam datus sit. De quibus sin-
gulis breviter hic placet disquirere, succinto examine
instituto.

II. Proinde qvod attinet (a) An Christus ideo Servator
noster dicatur, quod Salutis viam nobis annunciauerit? Non qui-
dem simpliciter negandum erit, Christum et ratione nos ser-
vare, quod Salutis viam nobis annunciauit, ideoque Servato-
rem nostrum eate[n]us dici posse: Verum id pernegandum
est omnino, hoc intendere Scripturam, cum Christum Ser-
vatorem vocat, aut quod, exclusive & oppositè ad Servationem
seu Salvationem à Condemnatione & morte, id ipsum Scriptura
alicubi insinuet. Talem enim nobis Sacræ Literæ propo-
nunt Servatorem, qui non tantum sit Salutis prece & annun-
ciator, seu Causa Efficiens Ministerialis, sed Salutis quoque Au-
tor & effector seu Causa Principalis, qui moriendo nos servavit,
Rom. 5. v. 6. I. Petr. 3. v. 18. qui nos reconciliavit DEO per Cru-
cem, Eph. 2. v. 16. qui per Sanguinem Crucis Pacem fecit, Colos.
I. v. 20. Nec proficiunt quicquam Sociniani, (i) A Conju-
gatis argumentando ita: Qui Salutis viam annunciant servare
dicuntur, & Servatores sunt; Ergo & Christus, qui Salutis
viam annunciauit, ideo Servator noster vocari merebitur. An-
tecedens varie probant; ut Rom. 11. v. 14. Si quo modo ad emul-
tationem provocem consanguineos meos, & Servem aliquos ex
ipsis. I. Corinth. 9. v. 22. Omnibus factus sum omnia, ut o-
mnino aliquos Servem. I. Timoth. 4. v. 16. Hec faciens, & te
ipsum Servabis, & eos qui te audiunt. Jac. 5. v. 20. Qui con-
verti fecerit peccatorem ab errore via sua, Servabit animam à
morte, & operiet multitudinem peccatorum. I. Corinth. 10. v.
33. &c. Verum Respondetur, Argumenta à conjugatis non
militare, nisi in eodem sensu ac respectu consideratis. Qua-
re etiam vacillat Consequentia ex allegatis hic Scripturis
instituta, quando de Servatore & Servatione, respectu Causa
Principalis, quæstio concepta est; testimonia vero addu-
cta ab adversariis, nisi de Servatore & Servatione, quæ Cau-
sam Ministerialem, intelligi nequeunt. Non ergo sunt Con-
jugati

151
Qvæst. 1.
De ans-
nuncia-
tione
Via Sas-
luti.

jugata illa utringue paria & reciproca. Cum (2) Prophetas oblervant & Apostolos, in Sacris non dici Servatores, et iam si ipsi Salutis Viam annunciarint; Reponunt (a) Prophetas. Salutis æternæ Viam non annunciasse, qvia neque ipsi Christum annunciarunt, sed tantummodo Venturum prædixerunt: Christum autem venturum predicere, non esse Ipsum annunciare; cum Annuntiatio rei praesentis sit, Prophetæ verò de Christo prædicantes Futurum tempus resperxerint; ceu colligunt ex i.Petr. i. v. 10. At Respondetur, Falsum esse, Prophetas non annunciasse Christum, sed tantum Prædixisse venturum. Qvia enim ad Iudeos quoque Christum pertinere, manifestè Prophetæ assertuerant, non modò prædixerunt venturum, sed ratione Meriti quoque & Efficacia praesentem annunciarunt, licet Præsens non esset ratione Actus & Existentia. Agnus enim mactatus ab origine mundi, Apoc. 12. v. 8. unicâ oblatione consummavit in perpetuum eos, qui sanctificantur, Hebr. 10. v. 14. Et sicut N. Fœderis Mediator Christus est, ut, morte intercedente ad redemtionem prævaricationum, qva fuerunt sub priori T. vocati promissiæ accipient æterna hereditatis; Ideo eundem pariter Christum annunciarunt, qui ad tempus quoque V. T. pertinebat. Excipiunt (b) Apostolos & reliquos Christi Discipulos, non propriè Viam Salutis annunciasse, Christum autem propriè; Ideoque illi impropiè homines servasse dicantur, Servatores nec sint appellati, Christus verò propriè & meritò Servator dicitur. Ille primus id fecerit, Joh. 1. v. 18. Discipuli ejus vice & nomine audita annunciarint, i. Joh. 1. v. 3. Ibidem 5. v. 20. Verum Respondetur, Christum non ideo tantum Servatorem appellari, quod Primus annunciarit Voluntatem DEI, sed quoq; ratione Passions & mortis suæ talem esse, ceu ex dictis constat. Qvod 2. Tim. 1. v. 10. Mors abolita per Christum, Vita atq; Incorruptio in lucem protata dicitur per Evangelium, id Fallaciam compositionis prodit, quasi Mors sit abolita per Evangelium, quod ibidem expresse

Apparitioni Christi tribuitur. Et si vel maximè Evangelio n.
trumque tribueretur, fieret id Metonymicè, vel quaia continet
ea, per quæ Mors destructa est, vel quaia est Instrumentum, quo
beneficium illud accipimus. De Christo autem Propriè id intel-
ligendum erit, Hebr. 2. v. 14.

12. Si quæritur (b) An Christus Servator noster fit, quaia Quast.
Viam Salutis nobis confirmavit? Sociniani id ex triplici docu-
mento deducunt; (a) A Miraculorum Patratione, quod Christus in eum finem natus fuit, & in mundum venit, ut Testimoniū redderet veritati, Joh. 18. v. 37. Testis inde fidelis apppellatus, Apoc. 1. v. 5. ibidem 3. v. 14. Apostolos autem, et si Viam Salutis confirmarant Miraculis, non tamen ideo simpliciter Testes, sed JESU Christi testes appellant. (b) A Sanguinis Emissione, quaia ille Christi Sanguis dictus sit æterni fœderis, Hebr. 13. v. 20. item Sangvis novi fœderis, Marc. 14. v. 24. In Sanguine enim Christi filii sui, Fœdus suum Novum atque Æternum, quod nobiscum per Christum pepigerat, DEUS sancivit ac confirmavit. (c) A JESU Christi Resurrectione, quod, si fideles permanserimus, in ultimâ die ab ipso excitandi simus. Respondetur verò, Libenter quidem admitti, Christum dictis modis Salutis Viam nobis confirmasse; Negari autem, Christum, confirmingo hanc viam, Salutem nobis peperisse, vel Servatoris rationem in eo consistere, quod Doctrinam Salutis confirmet. Aliud quippe est Salvatio sive Mundatio à peccatis, aliud Salvationis sive Mundationis à peccato Confirmatio. Illa per Sanguinem Christi, i. Joh. 1 v. 7. Rom. 5. v. 9. Hac autem facta est per Miracula & media alia, Marci. 16. v. 20. Joh. 2. v. 23. Etiam si quoz vel maxime pro Confirmatione tantum, & in testimonium Doctrinae suæ, Christus mortuus esset, non tamen eo modo dici potest Mors ipsius, Λύτρον, ἀντίλυθρον, ἀπολύτρωσις, ιλα-
σμενον. Quæ Epitheta Morti Christi in Scripturis tribuantur: Sed esset tantum Martireus, sicut Martyres morte suâ si-
mili-

militer Evangelium de Christo confirmarant. §. Multum si-
mul disquirunt (γ) An Christus Servator noster jure appelle-
tur, quod Vita exemplo Viam Salutis nobis ostenderit? Colligit
ita Socinus: Si Servator est, qui Viam Salutis annunciat, tanto
magis erit, qui Viam banc non modo annunciat, sed ipse prior
ingreditur, nec modo Verbo, sed Exemplo movens, ac Ducem se
prehens aliorum, ad Aeternam Salutem consequendam. Christum
nempe Imitari Salutis Via est: Qyapropter Vita sua Exemplo,
Christum in sua ipsius persona Salutis Viam nobis manifeste osen-
disse, eaque ratione Christum esse nostri Servatorem, clarè li-
quet. Sed Respondetur: Christi Imitationem esse Viam Salutis,
ambiguè dici. Vel enim sermo est de Via Justificationis, vel
de Via Sanctificationis; quarum utraque suo modo ad Salutem
deducit. De Via Justificationis eatenus negatur, Christum I-
mitari esse Viam Salutis; Quando nostra unica Via Christus
est, Fide apprehensus. De Via autem Sanctificationis, qvā con-
sequenter ad Salutem tenditur, in Imitatione Christi consi-
stere Viam Salutis, ut plurimum conceditur. In Justifica-
tionis qvidem viā, Christum seqvimur verā Fide: In viā Sanctifi-
cationis, Vitā sincerā. Christum nos Imitari debere verissimum
est, secundum illud, 1. Corinth. ii. v. l. Imitatores mei esote,
sicut ego Christi: At nē eum, ita ut decet, Imitari possimus, fa-
cit Carnis reluctatio, ob quam ipso adhuc Servatore indigemus,
qui non tantum ipse Exemplo praebeat, sed & Nos seqvifaciat.

13. Disquiritur etiam (δ) An Christus eo Servator noster
sit, quod à mortuis resurgendo nobis Salutis Viam ostenderit? Di-
xerant Doctores communiter, quod Resurrectio à mortuis
non necessario presupponat Salutem hominum, cum multi
surrecturi sint, Joh. 5. v. 28, 29, qui tamen Salutis & Vita
Aeternæ participes non erunt, sed ad mortem æternam de-
trudentur. Contrà urget Socinus (a) Resurrectionem ex
mortuis simpliciter pro Vitâ Aeternâ ac beatâ passim in Sa-
cris

155

cris Scripturis usurpari, Luc. 20. v. 35, seq. ubi Filii resurrectionis sunt Filii Vitæ Æternae. Allegat Rom. 6. v. 5. Phil. 3. v. 10. 1. Corinth. 6. v. 14. 2. Corinth. 4. v. 14. Hinc colligit, Christum, ex mortuis resurgendo, Salutis Æterna Viam nobis manifestè ostendisse; cumq[ue] nostra Resurrectio beata ex Christi Resurrectione pendeat, 1. Corinth. 15. v. 20, 22 1. Petr. 1. v. 3. inde Christus Resurgendo noster Servator sit. Urget (b) Paulum asseverare, Rom. 10. v. 9. eum, qvi ore JESUM Domini confitetur, & corde credit ipsum excitatum ex mortuis à Deo, Servatum iri. Inde Argumentum deducit: Si servamur credendo Christi Resurrectionem, utique Christus, Viam Salutis resurgendo nobis ostendens, noster Servator exsistit. Inquit (c) Cum quis JESUM à mortuis excitatum credit, & proinde à sceleribus, ad Serviendum DEO Viventi, immortalitatis spe totum se convertit, ut peccatorum veniam & æternam Salutem conseqvatur, facit Resurrectio Christi dicto modo ut Salvetur: Ergo Christus, resurgendo nobis Viam Salutis ostendens, noster Salvator est. Atq[ue]vi Respondetur, attendendos esse hic distinctos Logendi Modos, & proinde Elenchum esse ergo Christus. Aliud qvippe est, Christum esse Servatorem nostrum per Resurrectionem suam, seu resurgendo ex mortuis; aliud verò, Christum esse Servatorem nostrum, Viam Salutis per Resurrectionem suam nobis ostendendo. Prior locutio, Causam Servationis nostræ Christi Resurrectionem constituit, & ob id merito conceditur, qvòd Resurrectio Christi Redemtionis ipsius pars sit: sive Patrem respiciamus, qvi per Resurrectionem Christi est reconciliatus, Rom. 5. v. 10. ibidem 6. v. 4. sive Christum, qvi per eam Filius DEI declaratus, & Victor Mortis atque Inferni cognitus est, Rom. 1. v. 4. Hebr. 2. v. 9. sive deniq[ue] Nos homines, qui per illam liberati sumus à peccatis, 1. Corinth. 15. v. 17. cum Christo vivificati, Eph. 2. v. 5. Colos. 2. v. 13. in spem vivam regeniti, 1. Petr. 1. v. 3. per-

156 eandem seruabimur ad Salutem, Rom. 5. v. 10. & in novissimo die ad vitam immortalem excitabimur, 1. Corinth. 15. v. 20. Posterior locutio, qvæ Photinianorum est, Signum atque exemplum tantum Salutis ex Resurrectione Christi facit; quam nos, exclusive & oppositè intellectam, meritò rejicimus, cum alium modum Salvationis per Resurrectionem Christi nobis Scriptura patefecerit. Cum dictis itaque conditionibus & limitationibus, illum modum Servationis, qui in Ostensione viæ Salutis per Resurrectionem ponitur, & argumenta pro eo adducta, concedere possumus. Nullo verò modo inde sequitur aut colligi potest, quod exclusive & oppositè is Solus Resurrectionis Christi finis sit, Viam Salutis ostendere.

Qvæst.
5.
de das
tione
Vita et
ternit.

14. Quando in questionem venit (ε) An Christus ideo Servator noster dicatur, quod Vitam Eternam nobis datus sit? Objeccerant quidam, cum Orthodoxis, hunc Nos Servandi modum etiam DEO Patri esse communem: Hic autem quæri de Servatore hujusmodi, qui simul Homo sit, & pro nobis moriendo Nos DEO reconciliet. Ubi Respondent Sociniani, DEUM nos Salvare, ut fontem & Causam omnis Salutis, Esai. 45. v. 15; Hos. 13. v. 14. Christum verò tanquam Ministrum & Instrumentum, quo ad conferendam nobis Salutem DEUS utatur. Quales fueranit Servatores, Othoniel, Jud. 3. v. 9. Joas Rex Israëlis, 2. Reg. 13. v. 25. Moses, Act. 7. v. 35. &c. Unde inferunt: Si Servatores dicti sunt, ob præfinitam & temporariam potestatem Salutis raduæ, imperfectæ ac brevissimæ, quam à DEO adepti fuerant; tanto magis Homo Christus JESUS, qui nullis limitibus circumscriptam ac perpetuam potestatem à DEO consecutus est, homines sibi obtemerantes, stabili ac æterna, omnibusque numeris absolutissimam Salute donandi, Servator humani generis ob id appellandus erit. Verum Respondetur, Christum non esse Instrumentum nostra Salutis, Sed ejus Causam potius Principalem. Etenim

(1) Po-

(1) Potestas atque Efficacia Christi, in applicandâ Salutē nostrâ, non est finita, Joh. 5. v. 17, 19. quare per modum Causæ Principalis infinitæ operatur. (2) Omne Instrumentum differt operatione & actu ab agente Principali, à quo ad agendum movetur. At DEI Patris & Christi eadem est efficacia & operatio, etiam Carni Christi in consortium Trinitatis adscitæ communicata; licet Ordo operandi in Personis divinis sit distinctus, itemque modus habendi efficaciam illam, in Humanâ naturâ, sit diversus à modo, quo illam Adyō possidet. (3) Christus appellatur artus Salutis, Hebr. 5. v. 9. ἀρχης ζωῆς, dux Vite, Act. 3. v. 15. Princeps pacis, Isa. 9. v. 6. Per semetipsum i. e. propriâ virtute Purgationem Peccatorum nostrorum faciens, Hebr. 1. v. 3. Secundum hunc autem servatōnis modum, quod Vitam Aeternam nobis datus sit, Christus majori ex parte cum Patre convenit; quare relinquitur, adhuc alium modum specialiorem Christo competere, ob quem vocetur Servator noster.

15. Etiam de Officio Christi Mediatorio cum queratur (5) Quæst.
An Christus Mediator noster sit tantum ratione Internunci? Con- De Chris-
tendunt Sociniani, constare id ex omnibus Scripturæ locis, si Me-
ubi vox Mediatoris invenitur. Sic Mediator internunci de- diazione
notatur, Gal. 3. v. 19. Ubi Lex dicitur ordinata per Angelos Inters
in manu Mediatoris i. e. Mosis, eius officium fuit, non
DEUM hominibus placare, sed de DEI admonere Voluntate.
Eiusmodi quoque Mediator videtur innui, 1. Timoth. 2. v. 5.
Unus est Mediator DEI & hominum: Quippe ante mentio-
nem Mediatoris, nihil prorsus de irâ DEI adversus hominum
selera, nec quicquam de pacificatione illius dicitur, sed potius de Veritatis agnitione, quæ Internuncio responderet. Hu-
jusmodi Mediator significari videtur, Hebr. 8. v. 6. ubi Fæ-
deris præstantioris Mediator Christus nominatur, indeque
Novi Testamenti Mediator, ibidem 9. v. 15. & Fæderis Novi Me-
dia-
dia-

258

Emat, Cap. 12. v. 24. *Nobis enim Fœdus refertur ad Venitius*, cuius *Mediator Moses fuit*, qui *DEUM Israël non placavit*. *Verum Respondetur Christum quidem esse Mediatorem Internuntii*, Joh. I.v. 9, 18. *Sed hanc esse unam tantum Mediatisonis partem*, quæ ad *Salutis applicationem* pertinet, nec excludit *partem alteram*, *Salutis nempe acquisitionem*, secundum quam *Pacifator utriusq; partis Christus est*: *Istius verò tantum Moses quadantenus typus fuit*, Exod. 32. v. 32. Sic Gal 3. v. 19. de *Mediatore Internuntii* quidem agitur, qui *Moses erat*, ut cuius *Mediatio cum Christo confertur*, ratione rei tantum, non modi; quippe plus est in antitypo, quam typo. *Moses erat Mediator*, per *Interpretandi Officium*; *Christus etiam, ob Satisfaciendi beneficium*. Apostolus I. Timoth. 2. v. 5. addit expressè v. 6. *Mediationis modum*, nempe dare seipsum redemptoris *premium pro omnibus*. Nec mos Scripturæ est, uno in loco omnes accumulare Causas aut circumstantias; ut frustra urgeat Socinus, ad *designandum Mediatorem Pacificationis*, debuisse aliquid de *Ira DEI præcedere*. Etiam nihil de *perditione præmissum*, Matth. 18. v. 11. cum *Christus ait*, *Venisse filium hominis salvare quod perierat*. Ita in cæteris. Pariter *Mediatio Pacificationis innuitur*, in locis ex Epistolâ ad Hebræos. Namque Hebr. 8. v. 6. Apostolus eum vocat *Meditator*, quem cap. 7. v. 22. sensu eodem dixerat *Sponsorem*, qui est *Christus*, non tantum *DEI spondens in Promissis fidelitatem*, sed & *Debiti nostri solutionem*. Similiter Hebr. 9. v. 15. *Mediatio à modo describitur*, qui est Θάρατος γενόμενος εἰς ἀπολύτων i.e. *Mors facta in redemtionem transgressionum*, non modo ad *confirmandum*, sed & *conciliandum fœdus inter DEUM & homines*. Denique Hebr. 12. v. 24. *Voci μεστις seu Mediatoris adjungitur αἷμα παντοῦ i.e. Sangvis adspersionis*, qui meliora logitur, quam *Sangvis Abel*; *Siquidem non vindictam*, sed *Veniam per Sangvinem Christi impetratam clamat*

mitat. Unde apparet, *Mediationem Mosis & Christi non tantum in annunciatione consistere, nec tantum in modo, sed etiam excellentia, differre.* Etenim *Moses quoque placator DEI fuit, irascentis ob idololatriam Israëlitarum, Exod. 32. v. 32.* & eorundem ob *Murmurationem exacerbati, Num. 14. v. 19.* Deinde utraque *Mediationis pars, in Mose & Christo, etiam modo diversa est.* Quidque *Moses tantum annunciat, Christus etiam revelabit: Moses deprecatus est iram propter DEI Misericordiam, Christus autem est mediator per seipsum, suo- que ipsius Merito.*

16. De Meriti Christi denique applicatione ad Nos, ubi disputant adversarii, (ζ) *An Christus, aut prestiterit, aut prestatre potuerit ea omnia, quæ Nos debueramus?* Hoc omnino & obstinatè negant. Obtendunt enim (1) Non potuisse Christum pro aliis prestare, quod ipse, ut homo, debuit, Gal. 4. v. 4. (2) Christum ipsam quoque Mortem, ad Patris mandatum, subiisse, proinde illam Patri debuisse, Joh. 10. v. 18. (3) Si pro se reportavit Christus premium, quod ipsos Passioñis labores & Mortem longissime superat, utique iisdem pro aliis satisfaciendi relinqui locus non poterit. At prius omnino verum est, Phil. 2 v. 9, seqq. (4) *Justitia unius propria, non potest fieri alterius, tantoque minus innumerabilium.* Verum facilis & expedita est *Responsio;* (a) Non debuisse Christum Patri, pro quo patetur & moretur, utpote immunem peccati, Ela. 53. v. 9. 2. Corinth. 5. v. 21. 1. Joh. 3. v. 5. 1. Petr. 2. v. 22. Et ceu non propter se, sed propter Nos, Homo factus est; Ita non propter se, sed propter Nos, fecit quæ fecit, Gal. 4. v. 4. Rom. 10. v. 4. Quod (β) Christus factus fuit Obediens Patri ad Mortem, Phil. 2. v. 8. id non habuit, aut ex naturæ debito, aut coactione mandati, sed ex spontaneâ obedientia, Psalm. 40. v. 8, seqq. & œconomia nostræ redēptionis.

Ut

De Me
riti Chri
sti Ap
plicatio
ne.

160 Ut etiam Meriti vis, non Nature humanae, quā natura, sed
quā DEO unita, est adscribenda, unde etiam exuberantia Mer-
iti profluit. Inde (γ) Vox dicit, propterea, Phil. 2. v. 9. non
causam Exaltationis, sed consequentiam notat. Et quia pro se
non laboravit, ideoque nec pro se primum tulit laboris, sed
tantum consequenter ex DEI promissione. Etiam (δ) Etsi Ju-
stitia Christi, ratione Actus, est aliena; sit tamen nostra,
ratione Imputationis, Rom. 4. v. 5. Gal. 3. v. 6, 7. De quā
re B. D. Balduinus, ad 2. Corinth. 5. v. 21. ita observat,
aphoris. 25. Quemadmodum Christus verè Peccata nostra tu-
lit, ita ut & Pænam pro eis lueret, licet Peccata ipsi Subjecti-
vè non incessent: Ita nos verè Justi sumus in Christo, ita ut
Peccata nobis non imputentur, licet Iustitia illa Christi nobis
Subjectivè non inbereat. Satis enim est, quod per fidem
apprehensa nostra fiat. Refutatur etiam hinc, partim opi-
nio Papistica, de Iustificatione nostri per Iustitiam Inhæren-
tem, partim opinio Osiandri, de Iustitiâ DEI Essentiali; &
Confirmatur nostrarum Ecclesiarum sententia, de Iustificatione
per Imputationem Iustitiae Christi, quam Paulus passim
suis in scriptis urget. Et post pauca: Calumnia Pontifici-
orum liquet, qui Iustitiam nostram Imputativam, per Iudi-
brium Putativum vocant: Quae injuria in ipsum DEUM re-
dundat, &c. Ibi & hoc notandum, quod per Christum non
Iustificati tantum dicimus, sed abstractè ipsa Iustitia DEI, quo
significatur Realis & perfecta iustitiae Christi Imputatio; quemad-
modum ipse Christus, etiam abstractè Peccatum vocatur, quia
& Peccatum nostrum ei verè imputatur, & propter illud Ipse
verè punitur. Tantum de hisce, pro ratione
instituti, sufficiat.

Alexander Molanus

NOMINA RESPONDENTIUM.

- DN. ERICUS B. Daalgreen/ W:Gothus, V. D. Minister.
DN. HENRICUS BONERUS, Finl. Philos. Candidatus.
DN. ANDREAS FROSTERUS, Both. Sacellanus in Uthlo.
DN. JOHANNES CAJANUS, Both. V. D. Min. in Uthlo.
Mag. ANDREAS HENRICIUS, Eloq. Lect. Wiburgensis.
DN. MARTINUS HAUSTRAMNIUS, Sch. Waf. Conrect.
DN. ANDREAS CHYDENIUS, Finl. Philos. Candidatus
DN. SIMON BRUMERUS, Nyl. Vice Pastor in Lappstrand.
DN. PETRUS LIMMINGIUS, Both. Sacellanus in Kicmi.
DN. JOHANNES SARCOVIUS, Aboënsis, V.D. Minister.
-

INDEX

CAPITUM ET CONTENTORUM

GRATIA DEI.

CAP. I. *Gratia* unde dicta; Qvæ *Gratiæ Synonyma*, & quo^t Significata pag. 2. Significatio Vera pag. 3. *Errores Pelagiaronum, Socinianorum, item Pontificiorum, horumque Refutatio*, pag. 4. 5. *Causa Gratiae, & Definitio*, pag. 6, 7.

§. CAP. II. *Gratiæ distinctiones*, (α) In *Prævenientem, Operantem, perficiētē*; Qvæ definiuntur, pag. 8. *Errores Pontificiorum, de Gratiâ Excitante & Adjuvante, Operante & Cooperante*, Pag. 9, 10. *de Præveniente, concommitante & subseq̄ente*, Pag. 11. *Graduum Gratiae discrimen*, Pag. 12. *Refutantur Errores Pontificiorum*, Pag. 13. (β) in *Gratiam Media Salutis ordinantem, eademque Applicantem*, Pag. 14. *Refutantur Errores Calvinianorum & Calvinizantium*, Pag. 15. *Etiam Pontificiorum eorumque Sequacium*, Pag. 17. *Observatio de Gratia divisionibus*, Pag. 18. *Gratia Applicans, est Ordinaria, vel Extraordinaria*, Pag. 18. *Annotatio de Conversione Pauli Apo-*
pstoli

stoli, Pag. 19. (γ) in Gratiam Sufficientem & Efficacem, Pag. 26.
qvæ distinctio explicatur, contra Calvinianos & jesuitas,
Pag. 21. probatur ex Scripturis, pag. 22. Ejus membra descri-
buntur, explicatio Pontificiorum & Calvinianorum refutatur, pag.
23, seq. Refutantur Pontificii & Calviniani, circa explicatio-
nem Gratia Sufficientis, Pag. 25. Refutantur Pontificii, circa
explicationem Gratia Efficacis, Vagam & incertam, pag. 26, seqq.
Diluitur iudiciorum Gratiae divisionis in Ordinariam & Extra-
ordinariam, cum illâ in Sufficientem & Efficacem, pag. 28,
seq. Calvinianorum Distinctio Gratiae, in Internam & Externam,
excuditur & refellitur, pag. 30, seq.

§. Cap. III. Gratia DEI Proprietates sunt, (α) Gratuitam
seu Indebitam esse, pag. 33: Refutantur Pelagiani & Pontificii,
Arminiani & Remonstrantes, pag. 34, seq. (β) Esse Supernatura-
lem, pag. 36. Rejiciuntur Pelagiani, Wiergeliani & Arminiani,
Photiniani, & Pontificii, pag. 37, seq. Est (γ) Gratia DEI univer-
salis, pag. 39. Retelluntur Pontificii & Calviniani, Pag. 40,
seq. Gratiæ DEI Universalitas, qvæ objecta, adstruitur; con-
tra Calvinianos, Pag. 43. Estque intra & Extra Ecclesiam,
Pag. 44, seq. Refelluntur Arminiani & Pontificii, Pag. 47,
seq. Circa finem Gratia universalis Extra Ecclesiam, errant
Pontificii, Calviniani, Arminiani, pag. 49, seq. Gratia DEI in se
Universalis, qvæ Applicationem fit Inequalis, ex certis Causis,
Pag. 51, seq. Rejiciuntur Gratia Inequalitatis Causæ Spur-
rie, Pontificiorum, Semipelagianorum; etiam Calvinianorum, qvæ
Affectum DEI diversum, qvæ Redemtionem Christi, qvæ Absolu-
tum DEI Decretum, Pag. 52, seqq. (δ) Est Gratia DEI
Resistibilis, & qvibus ex causis, Pag. 57, seqq. Refelluntur
Calviniani, obtendentes, vel Impotentiam hominum aduersus
DEUM, vel DEI omnipotentiam in actibus quoque Salvificis,
vel Actionum humanarum à DEO dependentiam, Pag. 61, seq.
Exceptionibus occurritur Adversariorum, Pag. 63, seqq. (ϵ)

*Gratia DEI est Ammissibilis, suntque Gratiae Incrementa Suae
cessiva, & quibus ex causis, pag. 66, seq. Refelluntur Merita
Pontificiorum, pag. 68, seqq. Rejicitur Donum Perseveran-
tie Calvinianorum, pag. 71, seqq. Refutatur Arminianorum
Connexio Luminis Naturae cum Lumine Gratiae, pag. 74,
seqq. Gratiae DEI an & quale sit Decrementum? pag. 78,
seq. Calviniani refelluntur, pag. 80. Gratia DEI quomodo
Ammissibilis? ubi refelluntur Calviniani pag. 81. seqq. Gra-
tiæ DEI Ammissibilitas probatur, pag. 85. De imputatione peccato-
rum novâ, errant Pontificii & Calviniani, pag. 86, seqq. Gra-
tiæ DEI (5) Reparabilitas defenditur, à parte DEI,
contra Photinianos, pag. 88, seq. à parte Hominum, con-
tra pontificiorum merita, pag. 90, seq. Gratia DEI quomodo
continetur; ubi rejicitur sententia Pontificiorum, pag.
92, seq.*

*§. CAP. IV. Quid tenendum, qvà Gratiae DEI Diffidentes,
pag. 94. qvà Gratiae DEI Amplitudine abutentes, pag. 95,
seq. qvà Gratiae DEI diversam Dispensationem, pag. 97, seq.
qvà Crucem & Afflictiones temporales, pag. 99, seqq. qvà
Reparabilitatem Gratiae DEI, post Peccatum in Spiritum San-
ctum, pag. 104, seqq. qvare irreparabilis sit Gratia DEI,
post Peccatum in Spiritum Sanctum, pag. 109, seqq.*

DE
MERITO CHRISTI,

§.

*Gratia DEI fundamentum est Meritum Christi, pag. 113.
Quod impugnant Photiniani, pag. 114. An ergo Satis-
factio Christi Sacris Literis repugnet? pag. 115. Refutantur
Photiniani, ex Christi Oblatione, pag. 116. ex Peccati Expi-
atione, & ex Nostri Redemtione, pag. 117, seq. diluuntur
Objectiones Photinianorum, pag 119, seq. Retelluntur Photi-
niani, ajentes DELIM velle hominibus remittere peccata, citra
Satis-*

Satisfactionem, pag. 121, seqq. In actibus Christi Exhortationis & Exaltationis esse Vim Meritoriam, contra Photinianos ex Scriptura adstruitur, pag. 122, seqq. Refutantur Photinianorum objectiones, pag. 124, seqq.

§. Meritum Christi quid significet, quomodo definiatur, pag. 129, seqq. Meriti Christi proprietates; (1) Efficacia infinita, pag. 132. Errores circa hoc, Photinianorum, Arminianorum, Calvinianorum, Pontificiorum, refutantur, pag. 133, seqq. (2) Sufficientia universalis, pag. 136. Rejiciuntur Errores Pontificiorum, pag. 137.

§. Meriti Christi partes, Obedientia & Victoria, pag. 138. Refutantur Objectiones de Obedientia Christi, pag. 139, seq. Refutantur Objectiones de Intercessione Christi, pag. 142, seq. Christi Obedientia est Servilis & Triumphalis; Servilis vero Activa & Passiva, pag. 143, seq. Error Piscatoris refutatur, pag. 145. Victoria Christi quid sit; Ejusque Fruetus & Triumphus quotuplex, pag. 146, seqq. Partes Meriti Christi, Aliene ac Insufficienes, indicantur, pag. 150. De Annunciatione Via Salutis, pag. 151, seq. De Via Salutis Confirmatione, pag. 153, De Vita Christi Exemplo, pag. 154. De Vita Salutis Ostensione, per Resurrectionem Christi, pag. 155, seq. De datione Vita eternae, pag. 156, seq. De Christi Mediatione in ternuncii pag. 157, seq. De Meriti Christi Applicatione, Pag. 159, seq.

FINIS.

